

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 12 kn.
félévre 6 „
negyedévre 3 „
Egy szám ára: 24 flr.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6 sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 14 flr.
többször közölve 10 flr.
Bélyegdíj: külön 60 flr.

Tartalom: A theol. akadémia 1893/4. tanévét megnyitó igazgatói beszéde. (Vége.) — Irodalom. — Belföld. — Vegyesek. — Pályázat.

A theol. akadémia 1893/4. tanévét megnyitó igazgatói beszéd.

(Vége.)

De távol vagyunk attól, hogy azt, a mit lélek-
tanilag megértettünk, erkölcsileg is helyeselnők;
különösen akkor, a mikor ezen megvetés és gyűlölet
a haza és az egyház ellen, mint magyar haza és
mint magyarhoni egyház ellen, tehát a nemzeti
szellem ellen irányul. Ezen megvetés, ezen gyűlölet
pedig meg volt kezdettől fogva ama nemzetiség szolgál-
latában álló tudós férfiaknál is s drasztikus kifejezést
nyert a napokban ünnepelt tudós és költő „Slavi
dcerájában“, a melyben a magyar s a nemzeti eszme
szolgálatában álló tót a pokol gyötrelmeiben leli haza-
fiasságának jutalmát. Ezen nemzeti szellemtől elforduló,
csakis saját nemzetiségi nyelvéért, multjáért és irodal-
máért rajongó, ellenben a magyart megvető és gyűlölő
érzelemnek hangja csakhamar megragadá a tót tanuló
ifjúság kedélyét: iskoláinkban tót társaságok alakul-
nak s itt a cél nem a jövőbeli lelkészeknek és
tanítóknak tót nyelvben való kellő kiképzetése,
hanem a nemzetieskedő eszmének terjesztése, a minek
azután következménye a különféle nemzetiségű ta-
nulók közt a viszálynak kitörése. Már 1840-ben
maga a nádor figyelmezteti egy külön leiratban az
egyetemes felügyelőt arra, hogy egy ily szellemű tót
társaság a pozsonyi lyceumon létezik; s lényegileg
ezen leiratnak vont következménye, hogy 1841-iki
egyet. gyűlésünk el is fogadta a bányakerületi indít-
ványt, a mely szerint „a jelenleg netán az iskolák-
ban létező úgynevezett tót társaságok, azoknak
idővel vészes irányuakká való fajulhatása tekintetből
véggkép eltöröltessenek s az illető tanítóknak illetén
balirányúnak elnézése vagy éppen nevelése hivatal-
vesztés alatt tilalmazassék.“

Ezen a maga lényegében az egyetemes gyűlés
által helyesen felismert s azért az iskola terén
erélyesen megfékezendő irány azonban már ekkor

a lelkészek között is hódított. — A következő évben
1842-ki július 15-én a tiszai egyházkertületben
találkoztak lelkészek, sőt mi több egy superinten-
dens is, a kik ezen superintendens vezetése mellett,
a törvényes képviselőre egyedül jogosított testületek
és hatóságok mellőzésével, s autonom szervezetünk
sérelemével, egyenesen ő Felségéhez folyamodtak
a tót nyelvet és nemzetiséget állítólag elnyomó egye-
temes gyűlés ellen.

Ez volt egyházunkon belül a nemzetieskedők
első nyilvános fellépése, a melylyel declarál-
ták azt, hogy irányzatuk egyetemes egyházunk szel-
lemével egybe nem férő, s declarálták azt, hogy ké-
szek autonom szervezetiünkön is túladni s azon belül
létező törvényeket ignorálni csak is a végett, hogy
céljüket elérhessék.

Egyetemes egyházunk pedig — a jövő vádának
mintegy elősejtelmével, már ekkor — ezen eljárás
ellen ünnepélyes óvást emelve kijelenti, hogy az
érintett tót mozgalmak az ág. h. magyarországi egy-
házunk teljességgel be nem számíthatók.

Az ellentétek ezzel egyházi téren constatálva
voltak.

E közben és ezután tovább folyt a nemzeti
consolidálás nagy műve. A protestantismusnak a
modern állammal közös elvei körül csoportosulnak
felekezeti különbség nélkül nemzetünk jelesei s a
törvényhozás lépésről-lépésre érvényesíti a vallás-
szabadság s a nemzeti önállóság elveit, míg végre
a nemzet geniusa az 1848-ki törvényekben győzelmi
ünnepet ül. S ez ünnep a hazai protestantismus
ünnepe is, melyet evang. egyházunk gyülekezeten-
ként hála istentiszteletekben ült meg.

A nagy és békés alkotás művét követte a meg-
védésnek nagy és véres küzdelme.

Nemzetiségi különbség nélkül felkelt hazánk
népe, hogy magyar hazánk függetlenségét s a magyar
nemzeti genius vezetése alatt kivívt szabad intéz-
ményeket, a nemzet eme legdrágább kincseit meg-
védje. Csak is a nemzetieskedők huzódtak vissza.

Az oláhok, mind azt a mi magyar, kegyetlenül legyilkolták, Enyed szellemi kincseit felgyújtották; s nemzetieskedő tótjaink Hurban evang. lelkész vezetése alatt portyázva küzdöttek ellenségeink mellett.

Mi nékik a magyar haza, mi nékik annak nemzeti alapon nyugvó szabad institúciói és ebben birt szellemi javai? Nemzetieskedő aspiratióik beváltását egy a nemzeti szellem ellen fordult absolutistikus hatalomtól várták. Céljaik eszköze — a hazaárulás.

Ez volt nemzetieskedő evang. tótjaink második nyilvános fellépése.

S követte ezt nem sokára a harmadik.

Nemzetiünk fölött győzedelmeskedett az orosz. Magyarország osztrák tartományná vált. Administratorok cseh sereggel igazgatták önkormányzatunk végváraiban, — vármegyénkben levert közügyünket. A szabadság hősei számkivetve, idegen földön bolyongtak; a szabadság eszméje a külső hatalom által meg nem közelíthető szívnek szentélyébe vonult vissza. S mégis volt egy tér, egyetlen egy tér, a melyen az önkormányzat, az autonomia érvényben maradt s ez protestans egyházunk vala. Az absolutistikus gépezet már könnyen fungált; iskolaügyi autonomiánkon rést is ütött már; s most egyházi autonomiánk, hazánk szabadságának ez utolsó fellegvára volt még egy csapásra megsemmisítendő. Kiadatott tehát a patens.

A szivekbe szorult szabadság eszméje e végső támadással kitört szentélyéből; az egész nemzet ott állott evangélikus küzdő vezéreink mellett; csupán nemzetieskedő lelkészeink fogadták hálával, a nékik adott ígéretek beváltásának zsengejeként az absolutismus ez ajándékát. E hatalom hivatalnokaivá kívántak lenni most, az egyház uraivá, hogy nemzetieskedő aspiratiójukat a haza és a nemzeti szellemtől áthatott, demokratikus alapon nyugvó egyházunkkal szemben érvényesíthessék.

S ez volt nemzetieskedő evang. lelkészeink harmadik nyilvános fellépése, s e fellépésben annak nyilvánosságra való hozatala, hogy a magyar nemzeti szellem elleni gyűlölet kész evang. egyházi szellem örökölt autonomiáján, szabadságán túl adni, a mint kész volt hazánk szabadsága ellen küzdeni. — Hirdette ezt a megalakult patentalis superintendentia . . .

A magyar nemzeti szellem azonban éppen ezen küzdelmek közt megizmosodott s az absolutistikus hatalom külföldön ugyancsak ilyen nemzeti célokért lelkesen küzdő nemzeti seregek ellen viselt háborúiban meglelt törve. A magyar nemzet ismét kezébe vehette saját sorsát s felvehette a 49-ben elszakadt nemzeti fejlődésnek fonalát. S a magyar nemzeti szellem ezen győzelmével, győzedelmeskedett evang. egyetemes egyházunk is s ez itt a nemes győzteshez illően keblére ölelte a hatalom által elejtett s most megtérést mutató nemzetieskedő, patentalis lelkészeket is.

De a nemzetieskedő irányzat ezzel éppen nem szűnt meg létezni egyházunkban. Nyíltan és egyenesen nem léphetett fel; de talált módot önérvénye-

sítésére. Alkalmi okul szolgált erre a dunáninneni püspöknek felavatásakor általa használt eltérő esküforma. Luthernek nem szellemébe, mert ez mindég nemzeti is volt, hanem külső köpenyébe burkolódzva Hurban önmagát mint az igazhitű lutheranismus hívét állítá szembe a nemzeti szellemnek hódoló új superintendenssel; s majd később az unióra való hajolással vádolt egyetemes gyűléssel is. A tót népnek conservatív jelleme megmagyarázza azt, hogy ezen tág köpeny mögé sokan sorakoztak, még azok közül is, kik egyelőre nem voltak nemzetieskedők. Nem a magyar vagy a német, hanem csak is a tót nép Magyarországon az ősi lutheránus vallás igaz képviselője, csak is ennek lelkészei az igaz orthodoxiának hívei. A magyarok csak politizálnak, egyetemes gyűléseik csak is vármegyei congregatiók, melyek az igazhitű, csak is vallás iránt érdeklődő tót lelkészeket, tanítókat zaklatják: a magyarok az unióhoz hajlanak s csak a magyarosításban komolyak azon törekvéstükben, hogy a tót népet anyanyelvétől, tót bibliájától, énekeskönyvétől megfosszák. — Az ily szavak persze hazánkban hitelüket veszítették; de mohón kaptak ezeken különösen az unióval nem rokonszenvező németországi egyetemi s egyházi körök. Vándorlelkészekként bejárták egyes ilyen nemzetieskedők Németországot egyetemes egyházunk ellen izgató előadásokat tartva; egyházi sőt napilapokban is ily irányú cikkeket, különösen híreket közöltek s az eredmény az lett, hogy Németország egyházi köreiből irántunk, magyarhoni egyetemes egyházunk iránt mindinkább elhidegültek, ellenben, különösen az úgynevezett igaz lutheránus körökben a nemzetieskedőket tárt karokkal fogadták. — Lipcse, Rostock, Erlangenben ezen nemzetieskedők foglalták le a theologusoknak szánt szabad helyeket, különösen ha az illetők a lipcsei egyetem részéről a theologiai doctoratussal megtisztelt Hurbántól nyertek ajánló leveleket.

Ezen confessionalismus hangsúlyozásával s a németországi confessionalis körökkel való szövetkezéssel még egy más cél is el lett érve. Theol. intézeteinktől, melyek rideg rationalismus, atheismus melegágyaiként lévén feltüntetve, e nemzetieskedők ifjaikat látszólag teljes joggal távol tartották, s ismét a teljes jog látszatával adták azokat gymnásiumi tanulmányaik elvégeztével azonnal ily határozott lutheranus jellemű külföldi theol. facultásokra. Ezen gyakorlatnak eredménye aztán az volt, hogy az ily egyének magyarhoni ev. egyházunk történeti multjával mitsem foglalkoztak, az egyházunkat magyarhoni vá tevő nemzeti szellemmel nem érintkeztek; de igenis külföldön is, az atyák által instruált tanárok részéről, mesés dolgokat halottak és beszéltek arról, hogy mennyire üldöztetnek ők, a tótok, az igazhitűek az egyetemes egyház részéről s megerősödtek azon tudatban, hogy legszentebb hivatásuk abban álland, hogy ezen egyetemes egyház ellen küzdjenek.

S mit tett az ily egyénekekkel szemben egyetemes egyházunk, mit tettek az azok megvizsgálásával megbizott lelkészképesítő bizottságok? . . . Német

nyelven megvizsgálták azokat, kik vagy nem tudtak vagy inkább nem akartak magyarul beszélni; s hivatalra képesíték őket, hogy most — hálából ott álljanak a nemzetieskedő harczosok első sorában.

Csak is későn, midőn a confessionalismus leple alatt a nemzetieskedés gyümölcse megérett — tette meg akademiánk felállítása alkalmából egyetemes egyházunk e tanulmányozás ellen óvóintézkedéseit.

Korábban nyíltak meg egyet. egyházunk szeméi a nemzetieskedőknek egy más, czéljaikat szintén alaposan szolgáló tervükkel szemben. A kibékülés óráiban a bizalom hangulatával visszaélve léptek fel már 1862-ben, azon tervvel, hogy N.-Rőczén, később Turóc-Szt.-Mártonban szláv tannyelvű gymnasiumot és Miaván vagy Brezován szláv nyelvű főreáltanodát és praeparandiát állíthassanak. Az egyetemes gyűlés e szándékot örvendetes tudomásul veszi s annak részvételtjes pártolását ajánlja.

A gymnasiumok fel lettek állítva; de vezetésiük nemzetieskedőkre bízva, a kik a magyar nyelv és nemzet elleni gyűlöletben nevelték az ifjúságot azon ifjakat is, a kik a Matica irodalmi hatása alatt arra voltak hivatva, hogy egykoron mint világi vezérek a nemzetieskedés eszményéért egyházi téren küzdjenek.

Bár a magyar kormány közbelépése és részben intézkedése alapján e gymnasiumok rövid idő múlva be lettek zárva; e rövid életük is elégséges volt arra, hogy nem sokára a kerületi gyűléseken az eddig vezéri szerepet vitt lelkészek mellé ezen iskola szellemének neveltjei, a nemzetieskedő ügyvédek lépjenek.

S a kor, valamint nevezetesen a politikai, változott helyzet is megkívánta azt, hogy az inkább nevelési téren működő nemzetieskedő vezérlő lelkészek helyébe, a kik csak akkor léptek a nyilvános actio terére, midőn az absolutismus kész gépezetére támaszkodhattak, ügyvédek lépjenek, a kik szabadban mozogva, a törvény fődzeteit ismerve, czéljaik elérése tekintetében a felhasználható eszközöket készek voltak alkalmazni is. S ezzel a paedagogiai működés helyébe mindenféle elágazó agitatori működés lép.

A politikai helyzet ugyanis lényegesen változott, midőn Lajtán túl a dualismus egyik feltételét képező alkotmányi párt vezér szerepéről leszorult. A nemzetiségek ez által Austriában felszabadultak s ezekkel együtt a reactiót képviselő hatalmak is. Ugyanezen időben a keleten orosz pénz, ravaszság és erőszak dolgozott a szabadság édes ígérete mellett a szláv nyelvű vagy oroszbitű nemzetek fellázításában. E nyugot és keletről jövő nemzetiségi áramlat átjárta nemzetieskedő tótjainkat is s minden nagyobb hullámszél akademiánkon is a mutatkozott nemzetieskedő tünetekben.

Egyetemes egyházunk annak érzetében, hogy e nemzetieskedés szelleme könnyen meghuzódhatik egyházi autonomiánk sánczai mögé, ennek s nehogy valamint a létező s erősödő párt a felszentelendő lel-

készek által még inkább megerősödjék, megakadályozására meghozta a panszlávizmust kánoni vétségiül bélyegző határozatát; a melylyel szemben a dunán-inneni kerület azon elvnek hódolt, hogy az egyház, mint egyház politikai vétségekkel nem törődik mindaddig, míg a polgári hatóság által a vétkesnek konstataált nincsen megbüntetve. Ezen igen ügyes, már a turóc-szent-mártoni gymnasium elleni vizsgálat elrendelésénél szerepet vitt, az egyháziasság leplével a nemzetieskedést, ezen igazán egyháziatlanságot elfűdő magyarázat a békevezér személyiségének hatása alatt a kisebbséget is meggyőzte. Ugyancsak egyháziasság szempontokat érvényesítettek a nemzetieskedők az anyakönyvek magyar nyelven való vezetése ellen; s a Kiewben az oroszokkal együtt jubiláló esperességi felügyelőnek útját turista úttá degredálták. Még szükség volt a leplezgetésre, a kiméletesebb eljárásra, mert új püspök választása állott a küszöbön, azon püspöké, a ki is hivatva lesz állása által nemzetieskedő czélzataik szolgálatára.

S püspököt választottak! A világi czélszót a választási eszközök is elárulták; de sem ez eszközök, sem nemzetieskedésük heve nem változtatták meg választottjuk valódilag egyházi s azért a nemzeti szellemtől áthatott egyetemes egyházunkhoz hű jellemét. — Csalódtak! S ezzel a leplezgetés, a kimélet ideje lejárt.

Nyíltan kijelentik azt, hogy a zsinatba nem mennek, mely egyet. egyházunkat, annak alkotmányát, nevelésügyét, anyagi viszonyait s perrendtartását rendezni kívánja. Nyíltan állást foglalnak a protestantismus elveit az egyházpolitika terén érvényesíteni kívánó magyar kormány nyal szemben; a zsinat ellen, a magyar kormány ellen ráfogásokkal lázítják a népet; kezét fogják a reactio és jesuitismus küldötteivel; nyíltan solidaritást vállal egyik vezérik a magyar járom ellen lázító oláhokkal s teszi ezt a felföldi tótság nevében, nyíltan rendeznek panszláv czélszatu ünnepélyt s nyíltan minden kiméletet félrevetve, a kerület történeti multjával s e multnak férfialival mitsem számolva a ker. gyűlésen választásaik declarálják azt, hogy immár ők a helyzet urai; a kerület pénze, levéltára kezükben, elhatározzák azt, hogy jövőjük biztosításából felállítják a tót gymnasiumot, hogy rosszszalják a theol. akademiának övéiket sujtó itéletét, fegyelmi eljárást kívánnak ennek tanárai ellen, s a zsinat által elvileg magáénak vallott egyházpolitikai kérdésekkel is ellenkező álláspontra helyezkednek.

Teljesen nyíltan állanak tehát immár előttünk e nemzetieskedők mint egyetemes egyházunk ellenségei; nyíltan állanak előttünk, mint mindazoknak szövetségesei, a kiket a magyar nemzet elleni gyűlölet egyesít; nyíltan állanak előttünk, mint kik saját kerületük multjával szakítanak, kiszorítván vezető állásából azon elemet, mely magyarnak, a nemzeti szellem hű szolgájának vallá magát. Köszönet a kiméletlen és gyakorlati téren oly

ügyesen küzdő vezéreknek, kiket vakon követnek a lelkészek: megnyitották ők azok szeméit is, kik eddig belátni nem akarták, hogy a vallás, az egyháziasság eddigi pajzsa csak lepel volt nemzetieskedő, egyházunk és magyar hazánk ellen törő politikai célzatoknak takargatására, de kik immár látják azt, hogy a többség, a melyre most oly rátartóan hivatkoznak, tulajdonképp csak egy **politikai fractio**, melynek mint ilyennek igazán nincs helye sem a nemzet szellemétől áthatott egyházunkban, sem szeretett hazánkban.

Egyetemes egyházunk is, kormányunk is tudni fogja azt, hogy mit tegyen.

De tudnia kell akadémiánknak is, mely ezen kerület számára is nevel lelkészeket, hogy mi a teendője.

A tót nemzetiséget, úgy mint minden nemzetiiséget akadémiánk is becsüli; a tót nyelvet, mint oly számos gyülekezetünk nyelvét műveli. Az egyháziasság szempontjából annyira hangsúlyozott confessionalismustól nem idegenkedik, mert tudja azt, hogy igaz haladás csak ott van, a hol a conservatív és liberalis elem kölcsönhatásban van, és mert tudja azt, hogy a tan történeti folytonossága s a tantartalom vallási értékének megértése nélkül nincs határozott jellegű és mégis életben is érvényesülő erkölcsi személyiség: nincs látható egyház. De midőn akadémiánk látja azt, hogy ezen confessionalismusnak és az anyanyelvűségnek hangsúlyozása nem egyéb, mint ürügy arra nézve, hogy egyesek magyarhoni ág h. ev. egyházunk intézményeit megvethessék s az uralkodó nemzeti szellemet gyűlölhessék; midőn tapasztalja azt, hogy épen ezen érzület nyilvánítása alapján a tanulmányozás és elmélyedés feltételét képező béke akadémiánkon meg van zavarva! ekkor vége az elnézésnek: az illetők eltávolításában érvényesül az igaz egyháziasság érdeke, mely a mint megkívánja azt, hogy leendő lelkészeink teljes meggyőződéssel és közvetlenséggel, tehát kinek-kinek anyanyelvén hirdessék Istennek igéjét egyházunk elvei szerint: úgy megköveteli azt is, hogy az illetők ezt tegyék annak tudatával, hogy a magyarhoni ág h. ev. egyetemes egyháznak szolgálói s hogy ezen egyházat csakis az szolgálhatja igazán és hiven, a kit ugyanazon szellem hat át teljesen, mely szellem egyházunkat magyarhoniává teszi, t. i. a magyar nemzeti szellem!!

Szeretném feltenni, ifju barátaim, hogy Önök mindnyájában ezen szellem él, hogy Önöket épen ezen szellem terjesztésének gondolata is indította hivatásuk választására.

S ha ez így van, úgy nincs okunk elcsüggedni. Ismerjük az ellent; de tudjuk azt is, hogy ev. egyházunk ezen szelleme egy a szabadságáért lelkesülni tudó, a culturállam eszméje felé lelkesen törő nemzetnek szellemével s hogy e közszellemmel

szövetkezve győzni is fogunk; győzedelmeskedni nem csak ezen belső ellenségeink fölött, hanem győzedelmeskedni akkor is, midőn az általános vallásszabadság napja feltüntekor nem a törvény, hanem a mi bennünk létező s általunk személyesített szellemi erőre támaszkodhatunk!

Isten áldása nélkül azonban minden emberi törekvés hiába való, minden emberi számítás téves. Azért is hozzá emelkedjék fel lelkünk most, midőn e tanévet megnyitjuk!

Istenünk, kegyelmes Atyánk! a Te szellemed ereje nyitotta meg szíveinket, úgy hogy felleljük abban sajátos hivatásunk eszményét. Nem szolgálként hívtál meg, hanem gyermekeként fogadtál; ezért is nem a szolgaság lelkét kívánod hivatásunk teljesítésénél, hanem a fiúi, szeretetteljes odaadás szellemét. Ezért is imánk, hogy a Te szellemed hasonítsa át egész egyéniségünket; az evangéliumot ne csak száunk hirdesse, hirdesse Krisztust egész személyiségünk.

S a mint szívünket, úgy megnyitottad szellemünket is! úgy hogy látjuk szellemi vezéri hivatásunkban nemcsak ennek szentségét és fenséges voltát, hanem annak nehézségeit, igenis nehézségeit hazánkban s nevezetesen a jelen viszonyok közt.

De ha látjuk is hivatásunk nehézségeit, ha nyilvánvalókká váltak elleneink törekvései s aggodalom szállja meg keblünket: tudjuk azt is, hogy Te hívtál meg e hivatásra s áldjuk kegyelmedet, hogy evangéliumodat szolgálhatjuk magyarhoni ág h. ev. egyet. egyházunkban!

A magyar nemzetet Te hívtad be a keletről, hogy államalapító legyen! A millennium küszöbe előtt állunk! s e nemzet, befogadva s sajátosan feldolgozva a nyugot műveltségét, a hányszor szabadon követhette béke idejében saját geniusát a protestantismus elvei: a vallási, az egyéni szabadság és ezen alapuló művelődés országa létesítésén hiven fáradozott.

Add, hogy mi bennünk is, úgy mint Lutherünkben, minél bensőbbben érintkezzék az evangélium szelleme a nemzet szellemével, úgy hogy élve egyházunkért, éljünk a hazáért s építve egyházunkat, felvirágoztassuk kedves hazánkat is.

Ily érzelmekkel, ily imával, ily fogadással nyitjuk meg e tanévet. Jó Istenünk, add erre ez év munkájára is a Te áldásodat. Ámen.

I R O D A L O M.

Felhívás a t. énekszerzőkhöz és fordítókhoz.

A tervezett bányakerületi énekeskönyv előmunkálata gyanánt az énekgyűjtemény második füzeté is kibocsáttatván és a példányok a bányakerületi egyházak s más kerületbeli egyházak s más kerületbeli esperességek között kiosztatván, felkértek a t. énekszerzők és fordítók, hogy addig is, míg a közönségből az ügybuzgók ezen második füzetben foglalt énekekre bíráló észrevételeiket megtennék, sziveskedjenek a harmadik és befejező füzetbe való dolgozataikat akár a főt. mélt. püspök ur utján, akár egyenesen alúírottához beüldeni.

Tájékozással megjegyzem, hogy miután az első füzetben az ünnepi, a másodikban a mindennapi áhitatosságra szolgáló és halotti énekek vannak egybegyűjtve; most a közönséges vasárnapi — ígére szülő — énekek vannak a soron. Kívántatnak tehát hymnosok, dicséretes, bűnbánati, Jézusban örvendező, keresztben vigasztaló, kegyes keresztény életre buzdító, s családi és polgári állapotra vonatkozó énekek. Ezek mellett szívesen fogadtatnak az I. vagy II. füzetbe tartozó énekek is, melyek adalékul a III. füzetben közöltetni fognak.

Mivel pedig a III. füzetbe egybegyűjtendő énekek közül néhány már készletben tartatik, sőt a püspökileg kinevezett bírálók kezein mint olyanok, melyek beválhatnak, forognak: czélszerűnek vélem azon énekek jegyzékét, melyek még lefordítandók vagy átalakítandók volnának, itt közzé tenni. Ezek:

1. Sollt ich meinem Gott nicht singen (Hogy ne dicsérném az Istent). 2. Gott der wirs wohl machen (Az Ur gondot visel). 3. Sei Lob und Ehr dem höchsten Gut (Dicséret, tisztesség legyen). 4. Allein Gott in Höh sei Ehr (Bohu bud slava nebi). 5. Lobet Gott, unsern Herrn (Chvaltež Boha našho). 6. Ich singe dir mit Herz und Mund (Jať srdcem i ústy zpívám). 7. Hallelujah! Lob, Preis und Ehr. 8. Himmel, Erde, Luft und Meer. 8. Dobrorečmež Pánu Bohu. 10. Pane Bože budíž chvála. 11. A 19. 23. 65. zsolttár. 12. Liebster Jesu wir sind hier (Itt vagyunk beszédednek). 13. Nun, gottlob es ist vollbracht (Áldd Istent vége vagyon). 14. Herr Jesu Christ, du höchstes Gut (Oh kegyelem szép forrása. Jezu Kriste, jenžs studnice). 15. Jesu Kraft der blöden Herzen (Jézus bágyadtak ereje). 16. Ich armer Mensch, ich armer Sünder (Én Istenem, én bűnös ember. Já bidný červ, já bidný hřišnik). 17. Ach was soll ich Sünder machen (Óh én bűnös, jaj, mit tegyek. Ach co smutny mám činiti). 18. Straf mich nicht in deinem Zorn (Teljes minden éltemben). 19. Was frag ich nach der Welt (Mit hajtók világnak. Nie nedbam na ten svet). 20. Jesu, der du meine Seele (Jézus, ki bűnös lelkemet. Ježiši ktoryšs mon duši). 21. Es ist das Heil uns kommen her. (Eljött hozzánk az üdvösség. Přišlo knám podlym spasení). 22. Seelenbräutigam. 23. Wer will, was Gott auserwählet (Kdo bude, co Bůh vyvolil). 24. Jesu dulcis memoria (Ježiši jakt jest presledká). 25. Wo soll ich fliehen hin (Kam se utéci mám). 26. Schaff in mir, Gott, ein reines Herz (Srdce čistě stovo mi, Pane). 27. Meinem Jesum, der sich hat (Mého Pána Ježiše). 28. Salve cordis gaudium (Ježiši, drahy poklade). 29. Jesu meiner Seele Leben (Ježiši života mého). 30. O milosrdny Bože náš. 31. Smiluj se a slituj se. 32. Auf meinen lieben Gott (Az én Istenemben. Jät v Boha milého). 33. In dich hab ich gehoffet, Herr (Te benned bizom én Istenem. V tebeť sem, o muy Bože, doufal). 34. Wenn wir in höchsten Nöthen seyn (Midón mi végső inségben). 35. In allen meinen Thaten (Én minden dolgaimban). 36. Kommt her zu mir, spricht (Jertek hozzám, Krisztus mondja). 37. O Gott, du frommer Gott (Isten, óh szent Isten). 38. Ach Gott erhör mein Seufzen (Uram, hallgass meg az én inségben). 39. Von Gott will ich nicht lassen (Istentől el nem állok. Má duše se nespouštej). 40. Doufej v Boha svého. 41. Jakt' jest libezná. 42. M tebet jest daru dosti. 43. Szivem keserőségét. 44. Teremtő Istenünk. 45. Csaka

síralom és fájdalom. 46. Nicht so traurig, nicht so sehr (Preč nelibe más nésti).

Legyen segedelmünk az Úrtól!

Agárd 1893. szept. 22.

Gaál Mihály.

BELFÖLD.

A békési ág. hitv. ev. esperességi közgyűlés. (II.) A tárgyalások első napját offertoriummal egybekötött gyámintézeti istentisztelet nyitotta meg. Az alkalmi szónok — alólirott — Móz. III. 22, 23.-ból kiindulva a szeretet páncsát e jelszó alakjában vetette fel:

Vessetek egy fillért az Isten nevébe,

Gyámintézetünknek gyűjtő perselyébe

fejtegetve azt: mint Istenünk akarátját; mint szűkölködő egyházaink esdő szavát; mint evangéliumi dicsekedésünk koronáját.

Magát a közgyűlést méltóságos Zsilinszky Mihály esperességi felügyelő urunk nyitotta meg, az idők jeleiből kiindulva, minden szavában a leplezetlen helyzet képét rajzoló, egyháza és hazája iránt szeretettől lángoló, éppen azért nagy hatású beszéddel. Negyed fél század óta — így utalt a zsinatra — ez az első ev. egyházi törvény, mely király által szentesítve az egész magyarhoni evang. egyházat illeti. Fájdalom! a historiai hűség szempontjából meg kell jegyezni, hogy a magyar haza közjogi fogalmának nem szereztünk érvényt, mert erdélyi ev. testvérek nélkül hoztuk egyházi törvényeinket. Egyházunk egysége nem követi szorosan az állam egységét, a mi kétségtelenül gyengíti helyzetünket . . . Annyi bizonyos, hogy történelmi alapon igyekeztünk oly művet létesíteni, mely, a mig egyfelől képes legyen a jelenkor követelményeinek megfelelni, ugy másfelől lehetővé tegye az alkotmány tovább kiépítését és javítását is. A szabadságot őszhangba akartuk hozni a renddel; a jogot a kötelességgel . . . Szeretem hinni, hogy ezentul meg fog szünni azon határozatlanság, iránytalanság és tehetetlenség, mely eddig — törvény hiányában — jellemezte egyházi közéletünket. Szeretem hinni, hogy a törvénytisztelet erénye fölüljul; s amit önkormányzati jogunknál fogva magunk határozunk, azt emberül végre is fogjuk hajtani . . .

Biztos reménnyel nézünk tehát a jövőbe egyházunk belső fejlődésére nézve. De vajjon oly biztos reménnyel nézünk-e az ugynevezett egyházpolitikai kérdések megoldása elé? Oly kérdés, melyre a politikai pártok, vallási felekezetek, a vérmérsékletek és vágyak különfélesége szerint különböző válaszokat kapunk.

Mi, mint evangéliumi protestánsok, a szabadelvű haladás emberei lévén, csak örvendhetünk annak, ha a vallási felekezetek között az egyenjogúság és viszonyosság elve megvalósíttatik; csak örvendhetünk, ha a vallásszabadság elve nem csak proklamáltatik, hanem gyakoroltatik is. Mi nem ellenezhetjük, hogy az állam felekezetnélküli, pártatlan segítője és védelmezője legyen valamennyi hitfelekezetnek; de nem kívánhatjuk azt se, hogy egy azon hazának többféle házassági joga és törvénye legyen.

Mi az egyenlőségnek, a szabadságnak és a testvériségnek hívei vagyunk és mint ilyenek csak helyeselhetjük magyar kormánynak abbéli törekvését, hogy a magát

egyedül idvezítőnek nevező kath. egyháznak praepotentiáját megszűntetni akarja.

De vajjon mindezek dacára nem rezdül-e meg szívünkben az aggodalom húrja, mikor látjuk, hogy az egyházi téren újabban hirdetett szabadelvűség egész a hitlenség és a nihilismus szabadságáig terjesztetik ki?

Vajjon nem lepi-e meg méltó aggodalom lelkeinket akkor is, mikor látjuk, hogy a szabad fejlődés, a szabad verseny proklamálása mellett a fejlődés anyagi eszközei felekezettinktől megtagadtatnak, hiveink pedig új meg új áldozatokra kényszerítetnek?

Bizony-bizony félni lehet, hogy az anyagiség mostani korában a hithűség vereségével fog végződni az a küzdelem, melyet hiveink az önfentartás végett folytatnak...

A protestáns evangéliumi egyháznak csak addig van létjoga, míg az evangéliom alapján áll és míg annak kincsseit híven kezeli. Az evangelisatio sokszor hallott, de nem igen követett elveit nekünk kell életbe léptetnünk. A csendes építés kora bekövetkezett. Óriási munka vár ránk; különösen a lelkészekre és tanítókra, a kikre közvetlenül van bízva a hiveknek lelki gondozása.

De megvagyok győződve, hogy minden nehézségekkel és veszedelmekkel szemben fel vannak ők és fel vagyunk fegyverezve mindnyájan, a kik ev. egyházunk jövőjét biztosítva akarjuk látni. És ha bekövetkeznének a nehéz napok, melyeknek terhe elnyomással fenyegetne; ha fogyni éreznők lelkünkben az erőt és lelkesedést, akkor jusson eszünkbe az isteni szózat:

„Ember! küzdj és bízva bizzál!”

A nagyhatású elnöki megnyitóra Áchim Ádám esperes urunk gazdag tartalmú évi jelentése következett, kiterjeszkedve a szűkebb kört — esperességet — és a közegyházat érintő eseményekre, kérdésekre.

A kegyelet koszorújával áldozott azok emlékének, kiket egy év alatt elvesztettünk. Ezek: Szomora Bertalan b.-csabai algyimnasiunai kitűnő tanár, Gál Dániel t.-komlói jónevű tanító, Jancsovics István szarvasi érdemült lelkész s Koren István, országszerte tisztelt szarvasi főgym. nyugalmazott tanára.

Majd az élők sorában beállott változásokkal számolt be, a mozzanatokkal, az áldozatkészség, hitbuzgóság ezernyi szép gyümölcsseivel egyes egyházaink életéből.

Igaza van, hogy „facta loquuntur”, pedig elismerőleg és buzdítólag. Méltán öröme gerjed szívünk, hogy anyagiás irányu korunkban mégis ennyi áldozat tellett tőlünk az Isten dicsőségére s telnek bizonyára még több is akár buzgóságunktól, akár az Urtól vett földi javainkból, ha kevésbé világias, de nagyobb mértékben egyházas gondolkodásuak volnánk.

Jelentését az egyházi életben korszakot alkotni hivatott zsinat felemlítésével zárta be. „Melanchthonnal — ugymond — isteni véletlennek mondjam-e, hogy zsinati törvényünk megalkotása összeesik a hazai magas kormány egyházpolitikai programjának hangoztatásával? Ide vágó törvényjavaslatai nem lévén előttünk idő előtti dolog volna a felvetett eszmékkel behatódobban foglalkozni itten, hol legfeljebb azon reményünknek adhatunk kifejezést, miszerint azon közös óhajtasunk — Istennek oltalma, segedelme és áldása mellett — teljesedésbe fog menni, hogy zsinati törvényünk anyaszentegyházunknak javára a kormány in-

tentiói s a hozandó törvények édes magyar hazánkban a közbéke és jólét meghonosítására, megszilárdítására fognak vezetni. Úgy legyen!”

A tárgyalások sorát a zsinati törvények alapján szükségessé vált intézkedések nyitották meg. Szabályrendeletek készítésére 7 tagú bizottságot küldött ki a közgyűlés. Tagjai az elnökségen kívül: Haviár Dániel, Hász Sándor, dr. Zsilinszky Endre, Benka Gyula, Veres József, Koren Pál és Jeszenszky Károly. Az általuk kidolgozott szabályrendeletek a legközelebbi esperességi gyűlést megelőzőleg lesznek az egyházakkal közlendők.

Az esperességi törvényszék az elnökségen kívül a következő tagokból áll: Hász Sándor, Mikolai Mihály, Székács István, dr. Zsilinszky Endre a világiak, — Csermák Kálmán, Harsányi Sándor, Koren Pál, Frint Lajos a lelkészek, — Benka Gyula a tanári, Sziráczky János a tanítói kar részéről. Jegyzője: dr. Haviár Gyula. A jelen volt rész le is tette nyomban a hivatalos esküt.

A megalakított számvevőszék tagjai az elnökség mellett Veres József, Csepregi György, Jeszenszky Károly, Hegedűs Mihály, Mojszik Lajos. Ellenőrök: Szeberényi Lajos Zs., Vidovszky János.

A zsinati törvények szerint a rendes lelkészi hivatallal járó összes illetmény 800 forintnál kisebb nem lehet: az esperesség összes ilyen egyházi felhívattak, hogy a lelkészi fizetéseket a kívánt összegig kiegészítsék. Adja Isten, hogy a felhívásnak eredménye is legyen!

Ugyancsak a zsinati törvények értelmében a 10 ezernél népesebb egyházaink a lekipásztorkodás kellő módon való gyakorolhatása végett ötezer lelkenként lelkészi körökbe osztandók lévén: B.-Csaba, Szarvas, Orosháza felhivatnak, hogy a törvény intézkedéseinek keresztül viteléhez tegyék meg a szükséges előlépéseket. Ugyancsak a zsinati törvények szerint az egyházi község elnöksége felügyelő és lelkészből állván, azon egyházaink, a hol felügyelő még nincsen, már a f. évi október hó végeig felügyelő választásra utasítva lettek.

A megvizsgált esperességi köz- és özvegyárva-intézeti pénztárak állapotát e néhány adat is kitünteti. Közpénztárnál 1892.-ben bevétel 4377 frt, kiadás 4136 frt. Állása különben 4088 frt. Az özvegyárva pénztárnál 1892.-ben bevétel 24,582 frt, kiadás 21,598 frt. A 914 forint évi gyarapodás mellett a vagyoni állapot 62,405 forintot tüntet ki.

Özvegyeknek és árváknak nyújtott 1892.-ben 4270 forintot, 1856—1891-ig: 53,720 frtot.

Csermák Kálmán pénztárnok, a ki a pénztárt 14 évig ügybuzgósággal vezette, fejlesztette, növelte a további felöltség terhe alól felmentetvén hű sáfárkodásáért a közgyűlés neki ezuttal is háláját fejezte ki; elismeréssel adózván Gajdác Pál számvevőnek is, ki terhes tisztében éveken át díjtalanul s híven szolgált, nemkülönben a felügyelő bizottságnak is.

Az intézet pénztárának átadása megtörtént a megválasztott új pénztárnok Koren Pálnak, a ki az esküt a közgyűlés színe előtt letette. Legyen Isten áldása működésén!

Az esperességi gyámintézeti számadások szerint bevétel és kiadás: 298 frt. Egyházaknak 51, szabadrendelkezésre 200, szeretetadományra 43 frt esik. Csaba azon

kivül az eisenachi ércszoborra 20 frtot adott. Az esperességben tervezendő missziói alap 452 frt. A gyámintézeti istentiszteleti offertorium 38 frt 95 kr. A számadások pontosságáért Czinkoczký Márton elnök - pénztárnokot illeti az elismerés.

A népiskolai ügyek tárgyalásával kapcsolatosan két indítvány is merült fel. Mindkettő el is fogadtatott. Az egyik szerint — Veres József — a körlelkészek lehetőleg a tanyai iskolákra is terjeszszék ki látogatásukat, vagy legalább a helyi lelkészek jelentését foglalják be körlelkési referálásokba. A másik szerint (Harsányi, Jeszenszky) népiskoláink felügyelete volna egészen más — talán világi dekanusokkal is — czélszerűbb alakba öntendő. A kerület illetve egyetem fel is hivatik e részben szabályrendelet alkotására.

Szarvasi főgymnasiumunk ez uttal is komoly gondot és dolgot adott közgyűlésünknek. Ilyen volt Benka Gyula igazgatónk komoly okokkal támogatott lemondása, mely nem csak általános lehangoltságot, de szinte megdöbbenést okozott. Az esperességi közgyűlésnek azonban sikerült őt a tanoda élén továbbra is megtarthatni. Benka meghozta az áldozatot. A főiskolai tanács is, nyert megbízásához képest, mindent meg fog tenni, hogy ez áldozatot neki elviselhetővé, az intézetre pedig áldásosan gyümölcsözővé tegye.

A főgymnasiumi díszterem 500 forintos orgonát nyert. A tanári fizetés 1000 forint fixumban, 200 forint lakpénzben lett elfogadva. Neumann Jenő és Kutlik Endre tanárok a főgymnasiumi tanácsban foglalnak helyet. Szemjan Dánielt 40 éves hűséges szolgálatával szerzett érdemeinek méltányoló elismerése mellett az esperesség 800 forint nyugdíjjal megérdemelt nyugalomba bocsátja. Lisska János rendes tanárrá promoveáltatott, míg Ádámi Rezső képzőbeli zenetanárrá lett megválasztva.

A bányakerületi költségvetés tárgyalásánál sajnos tapasztaltatott, hogy szarvasi tanítóképzőnk zenetanára részére a 800 forintnyi segélyösszeg a kiadási tételek közt nem fordul elő, dacára annak, hogy e segély állandósítása iránt évről-évre komoly okokkal támogatott kérelmét megújította. Megújítja kerületre menendő követői útján ujra.

Annyi bizonyos, hogy tanítóképző intézetét e segély állandósítása nélkül a kívánalmakhoz képest továbbfejleszteni az esperesség nem tudja.

Hangos szenvedélyes tárgyalást provokált a csorvási ügy. A múlt évi közgyűlés megbízásából esperes urunk járt ott s a megtartott rendkívüli közgyűlésről bemutatott jegyzőkönyv kapcsán, az abban kifejtett okok alapján — nehogy az alig megalakult egyházban szakadás álljon be, abbeli eljárásának, hogy t. i. az esperességnek évek előtti intézkedéséhez képest, Csorváson az évi három tót istentisztelet megtartandó, helyben hagyását kérte.

A közgyűlés többsége (15—3 ellenében) nem osztotta e nézetet. A múltban fennállott pactum felújítására — állítólag — ott semmi ok, a tót hivek maguk belenyugodtak a tót istentisztelet megszüntetésébe. Úgy legyen. Az esperes fog annak örülni, ha elégedetlenek panaszaiktól nem ostromoltatik, ha a pályáján alig megindult kis egyház — tapintatos vezetés mellett — komoly céljainak megvalósítására összeforr. Önállóítottatására két egyház, — a

kondorosi és medgyes-bodzási — tette meg a még szükségessé vált lépéseket. Mindkettőjük kérvényét a kerülethez pártolólág terjeszti fel megerősítés végett a közgyűlés, ha a híványok a bizottság javaslatához képest pártolólág emeltetnek.

A kondorosi lelkészi hívány így alakulna: szabad lakás udvarral, kerttel; 200 forint o. é.; száz métermázsza tiszta búza; hat koci fűtőszalma; két öl kemény tűzifa és a stólák. A tanítói híványban 20 köből buza helyett 30 métermázsza buza állapittatik meg. A medgyes-bodzási lelkészi híványban a 70 métermázsza búza 100 métermázsásra, a 3 öl kemény tűzifa pedig 6-ra emeltetik.

A h.-m.-vásárhelyi egyház által a pusztai lelkésztanító részére kiállított híványt elutasította a közgyűlés, mivel az ígért fizetés bizonytalan s a lelkésztanítói állás nem állandóan szervezett.

A makói egyház felügyelője, presbyterei és hívei több rendbeli panaszos levele olvastatván lelkészüket Draskóczy Ede ellen, valamint utóbb nevezett lelkésznek két felebbezése egyháza közgyűléseinek sérelmes határozatai ellen: törvényszerű eljárás és érdemleges határozat előtt esperes urunk hivatott fel, kísérleten meg a zsinati törvény 356. §-a szerint az ügy békés elintézését.

A harmadfélnapi tárgyalásból még csak a b.-csabai egyház harmadik belső, úgynevezett magyar lelkészi állomásának kérdését érintem meg, melyre nézve felhivatott, hogy már a zsinati törvények intézkedése folytán is a megürültnek tekintett állást az egyház szervezze; addig is a múlt évi esperesi közgyűlés 55-ik pontjában említett s az egyház álláspontját igazoló határozatát beterjessze.

A küszöbön levő kerületi gyűlésre Sárkány János, Czinkoczký Márton, Koren Pál, Thomai József lelkészek napidíjjal, azonkívül Veres József, Draskóczy Ede, Széberényi Lajos; míg a világiak részéről: Solymosy Lajos, Haviar Dániel, Hász Sándor, Hegedűs Mihály, br. Edelsheim Gyulai Lipót, gr. Zay Miklós, Abonyi Lajos küldettek ki.

De ideje lesz önkéntelenül hosszúra nyujt tudósítasomat befejezni. Pedig látni való, hogy a 77 tárgyat felölelt sorozatból csak is a legfőbbekre terjeszkedtem ki. Esztendőre — a hozott határozathoz képest — tavaszi és őszi gyűlésre van kilátásunk. A mi czélszerű is, szükséges is. Népiskoláink s a főgymnasium ügyeinek ellátása maga bőséges tárgyalási anyagot ad egy gyűlésnek.

Az aradi egyház szives meghívására a gyűlés helyéül Arad tüzetett ki.

Szarvasra pedig, melyet ezuttal ugyancsak meglaktunk, szives vendéglátásáért ma is hálásan gondolunk.

Petrovics Soma, szentesi lelkész.

— **Ágfalva** ev. egyházközség f. évi szept. 24-én kettős ünnepélynek volt színhelye. E napon lettek hivatalba iktatva Solcz Ödön ujonnan választott lelkész és dr. Fischer Imre ujonnan választott felügyelő. A kettős beiktatást Renner Henrik, a soproni felső egyházmegye esperes-helyettese végezte, Breyer Jakab medgyesi, Frank Károly petőfalvi és Francz Vilmos ruszti lelkészek, illetve Schreiner egyházmegyei, Conrad Lajos ruszti és dr. Lágler Alfred balfi egyházfelügyelők segédkezése és közreműködése mellett.

Pontban 9 órakor indult a fényes menet — az iskolás

növendékek és a fiatalság által képezett sorfalak közt — a paplaktól a tágas szép, már zsufolt templomba; elől két lelkész közrefogva a beiktatandó egyházfelügyelőt, erre az esperes-helyettes, oldalán a beiktatandó lelkészszel, majd az egyházmegyei felügyelő, kísérve két egyházfelügyelőtől, továbbá nagyszámú vendégsereg, köztük: Degen Gusztáv országgyűlési képviselő, Molnár Sándor főszolgabíró, Müllner Mátyás nyug. lyc. igazgató, dr. Arnold Károly egyházm. ügyész stb., az új lelkész Budapestről idesietett nagybátyja Solcz Albert főgymn. tanár, a távol Szepesség-ről idejött édes testvérei és rokonai, több egyházközség nagyszámú küldöttségei s végül az ágfalvi, bánfalvi és lépesfalvi egyházak presbyteriumai, a helybeli hatóság stb.

Egy alkalmi éneknek elhangzása után végbement mindenek előtt a lelkész beiktatása, mit a fentnevezett esperes-helyettes nagyszabású, szívhez szóló, gyönyörű beszéd kíséretében végzett, szívére kötvén a fiatal pásztornak az Úr e kiváló nyájának hű gondozását s buzdítva az egyházközséget a szeretet kötelékének fejlesztése iránt. A beszéd hatása alatt könyek toltak nő- és férfiszemekbe egyaránt. S miután még imában az Úr segédelmét és áldását lekönyörögte volna a fiatal pásztorra és nyájára, következett a fiatal testvér eskütétele, mire a szokásos áldással a szoros értelemben vett lelkész-iktatás véget ért.

Erre következett az új egyházfelügyelő beiktatása ugyancsak fentnevezett esperes-helyettes által. Ezt is nagyszabású beszédben eszközölte, melyben, miután örömet nyilvánította, hogy a nagynevű Fischer-család e nagytehetségű fiatal tagja, a főnkelt család tradícióihoz képest készséggel és szív öröme elfogadja a közbizalommal neki felajánlott egyházfelügyelői hivatalt, az igaz ev. egyházfelügyelőnek képét ecsetelte. Az eskütelés és megáldás után a beiktatott egyházfelügyelő rövid lelkes beszédet intézett a gyülekezethez, melyben míg egyrészt a feléje fordult közbizalmat megköszöni, addig másrészt nyomatékosan hangsúlyozta ama vezérelveket, melyek hivatalos ténykedésében vezérelendik. — Erre dr. Schreiner egyházmegyei felügyelő emelkedett föl s szívből jövő lelkes s megható beszédben üdvözölte az egyházközséget a szerencsés kettős választás alkalmából, melytől sok jót és üdvöset vár a jövőre vonatkozólag, felkérve a beiktatott két vezért, a világit és az egyházat, hogy e kiváló ev. Sionunkat lelkesen, hűségesen gondozzák s ne sajnálják az Úr szőlőjében való fáradságot, mert a ki protestáns egyházunkat hűségesen szolgálja, az egyuttal kedves magyar hazánkat is szolgálja. — Erre rázendített az ágfalvi jól szervezett dalárda egy lelkes himnusra, mely méltó „Ámen“-jét képezte az elhangzott szép beszédeknek. — Most lépett szószékre az ifjú lelkipásztor, hogy azon helyről, melyen két éven át mint segéd áldással hirdeté az Úr igéjét, ezúttal elmondja beköszöntő beszédét, melyből azon reményt meritettük, hogy buzgó — s hiszünk — boldog és áldott óre lesz azon ev. Sionunknak, hol a poraiban is áldott nagynevű Kalchbrenner Károly bölcsője ringott s hol a szívjóságú Fleischhacker Károly 46 évig szolgálta Urát.

Méltó befejezését nyerte a nagyszerű ünnepély a d. u. 1 órakor tartott közében, hol eleitől végig lelkes, de az ünnepély méltóságához illő, jó hangulat uralkodott, közbe-

közbe sikerült toasztok s a dalárda lelkesítő éneklése által fűszerezve.

Francz Vilmos.

VEGYESEK.

— **Előfizetésre való felhívás.** Tisztelt olvasóinkat tisztelettel kérjük, sziveskedjenek előfizetéseiket mielőbb beküldeni, a hátralékosok emlékezzenek meg arról, hogy a lapot csakugy lehet fentartani, ha minden előfizető pontosan teljesíti kötelességét. Sziveskedjenek tartozásaikat mielőbb beküldeni. **Szerkesztőség.**

— **Királyi kitüntetés.** Szentmártoni Radó Kálmán urat a dunántúli egyházkerület köztisztviselőjében álló felügyelőjét, Ő Felsége, legkegyelmesebb urunk és királyunk, valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki, miután már előbb a németek hatalmas császára II. Vilmos másodosztályu korona renddel tüntette ki. Fogadja ő Nagyméltósága e kettős kitüntetéshez, melyben bokros érdemeinek jutalmát s egyuttal egyházunk befolyásának emelkedését is látjuk, e helyről is legőszintébb üdvkívánatainkat. Engedje a kegyelem Istene, hogy még soká élvezhesse a királyi kegyét, polgártársainak és hitrokonaiknak osztatlan tiszteletét!

— **II. Vilmos császár evangélikus istentiszteleten.** A Hohenzollernnek vallásossága a családnak jelenlegi feje által szépen lett bizonyítva akkor, midőn hazánk területén, mint felséges királyunk vendége katonai és vadászati élvezetei között az Izabella földön rendezett evangélikus istentiszteleten részt vett. Az istentisztelet lefolyása ismeretes a napilapokból, mi csak örömiünknek adhatunk kifejezést azon alkalomból, hogy Európa leghatalmasabb koronás fejének egyike megalázta magát a királyok királyi előtt s méltányolta szerény evang. lelkésztársunk ntszt. Guggenberger János urnak igehirdetését.

— **Dr. Teutsch György utódja.** Szeptember 20.-án Nagy-Szebenben megtartott a püspök választó gyűlés. Az esperesek lelkési és világi képviselői, a consistorium tagjai, és a középiskolák igazgatói dr. Müller Frigyes nagy-szebeni lelkészt 55 szavazatból 52-vel megválasztották az erdélyi evang. egyház 29. püspökévé. Mellette jelöltettek még: Wittstock Henrik, nagy-szebeni esperes, és Budaker Gottlieb besztezerzei esperes. Dr. Müller Frigyes Segesváron született 1828.-ban, hol atyja lelkész volt. A gymnáziumot Segesvárott, a bölcsész és theologiai tanfolyamokat a lipcsei és berlini egyetemeken végezte. 1848.-ban segesvári gymnáziumi tanár, 1868.-ban ugyanazon gymnázium igazgatójává lett. 1869.-ban lelkész a vidéken 1875.-ben Nagy-Szebenbe hivatott meg lelkészszé, 1883.-ban püspöki vikáriussá lett. Püspökké választását nagy és áldásos munkásságának köszönheti. Hitrokoni örömmel üdvözöljük az új püspököt.

 Mellékelve veszik olvasóink dr. Masznyik Endre „Pál apostol élete és levelei“ című művére az előfizetési felhívást. A nagyszorgalmu és kiváló tudományu férfinak ez új alkotását a legmelegebben ajánljuk testvéreink buzgó pártfogásába.

PÁLYÁZAT.

A varsádi evang. gyülekezet s.-tanítót keres az elemi iskola I.—III. osztályába.

Évi fizetés: Késpénz 300 frt; egy butorozott szoba, egy öl fa, tandij circa 14 frt és az ismétlősök oktatásáért 30 frt. Kérvények aulirthoz küldendők.

Varsád (Tolna m.), 1893. szept. 26.

Vágner Samu,
ev. lelkész.